

Tiernaveljeys säilyy sukupolvesta toiseen

Tähtipoikanäytelmän tie keskiaikaisesta legendasta oululaiseksi erikoisosaamiseksi on ollut vaiherikas. Oululaisen tiernavaarin ja tiernapojan kokemukset kertovat, että suullinen perinne on muuttunut myös viimeisten 60 vuoden aikana. Paljon on silti säilynyt ennallaan.

Tiernänäytelmän historiaa tarkastellessa voi hämmästellä, miten keskieurooppalaisesta mysteerinäytelmästä on kehittynyt vuosisatojen saatossa oululainen perinne. Keskiajalla Saksassa palvottiin pyhimyksinä ”itämaan tietäjiä” Kasparia, Melkioria ja Balthasaria. Kolmen kuninkaan katsottiin edustavan Nooan kolmea poikaa ja samalla kolmea maanosaa, Aasiaa, Afrikkaa ja Eurooppaa. Legendan mukaan apostoli Tuomas kastoi tietäjät, jotka toimivat sittemmin piispoina Intiassa.

Kristillinen näytelmä muuttui kansanperinteeksi, kun poikajoukot alkoivat esittää sitä kylissä ja kaupungeissa kerätä rahaa opintoihinsa. Suomeen perinne kulkeutui Tanskan ja Ruotsin kautta, ja Oulussa se omaksuttiin ilmeisesti 1860-luvun lopulla.

Poikajoukot muuntelivat näytelmän sisältöä mielensä mukaan. Aluksi mukana oli useita henkilöitä ja Herodes uhitteli Murjaanien kuninkaalle pienessä sivuosassa. Vähitellen Juudean ”styranki” nousi päähenkilöksi ja tarina muuttui perin toisenlaiseksi kuin raamatullinen esikuvansa.

Oulussa näytelmän henkilöiksi vakiintuivat 1900-luvun alkuun mennessä Herodes, hänen sotamiehensä Knihti, Murjaanien kuningas ja tähdenpyörittäjä Mänkki. Joskus mukana oli myös kumarassa kulkeva hauskuuttaja Kyppä Kiinanmaalta, jonka takin alla oli tyynyistä tehty kyttyrä. Kypän esikuva oli keskiajan legendojen rujo ja rähjäinen Joosef -- narri, joka ei mitenkään voinut olla kauniin Jeesus-lapsen oikea isä.

Oululaiset loistivat jo 1940-luvulla

Oululainen Seppo Visuri, 74, ja tuposlainen Juuso Kovalainen, 14, ovat löytäneet tiernaperinteen Oulun NMKY:n, tuttavallisemmin Ynnin kautta. Visuri tutustui tiernaveljiinsä Ynnin partiopojissa Pohjan Veikoissa ja kulki heidän kanssaan laulamassa Herodeksen ominaisuudessa vuosina 1945--48. Nyttämmin Visuri on terästännyt tiernaitojaan Ynnin Tiernavaareissa.

Kovalainen on harrastanut kuorolaulua kahdeksan vuotta ja perusti oman tiernasakin kolme vuotta sitten. Seuraavana vuonna äiti Eeva-Liisa Kovalainen, poikakuoro Ynnin Poikien puheenjohtaja otti pojan mukaan joukkoihinsa. Tähän mennessä Kovalainen on näytellyt Knihtiä ja Mänkkiä.

Vuonna 1975 perustettu Ynnin Pojat tunnetaan Oulun tiernaperinteen lipunkantajina. Tietämys siirtyy vanhemmilta kuorolaisilta nuoremmille, ja paikallisia piirteitä kuten leveää Oulun murretta vaalitaan huolella. Ynnin tiernasakit ovat esiintyneet televisiossa ja kiertävät ahkerasti erilaisissa edustustilaisuuksissa.

Ynniläistäustaisilla tiernapojilla oli hyvä maine jo Visurin nuoruudessa.

– Meidänkään ei tarvinnut kiertää ovelta ovelle. Esiinnyimme tilauksesta, ja meillä oli vakiopaikkoja kuten Oulun maineikkaat ravintolat Kauppaklubi, Tervahovi, Arina ja Suomalainen klubi.

Oulua pidettiin Suomen aitona tiernakaupunkina jo 1940-luvulla. Visurin nuoruudessa Oulun tiernapojat esiintyivät radiossa suorana lähetyksenä joka jouluaatto kello 18.

– Laulajat valittiin useammasta porukasta. Minä sain laulaa kahtena jouluna Herodeksen osan. Varsinkin toinen radioesiintymiseni oli mieleenpainuva. Ääneni oli aamulla täysin maassa ahkeran keikkailun jäljiltä, mutta äitini loihti maidosta, hunajasta ja kananmunankeltuaiseista lämpimän juoman, jonka ansiosta ”Herotes” sai vedettyä roolinsa!

Karkkia, kavereita ja keikkailua

Visuri oppi tiernalaulut vanhemmilta veljiltään, jotka olivat kulkeneet tiernalla ennen sotia. Veli Timo lauloi samassa ryhmässä Murjaanien kuninkaan osaa.

– Raha oli sodan jälkeen tiukassa ja perheet

Tiernaperinne on muuttunut 60 vuoden aikana, mutta Seppo Visuri ja Juuso Kovalainen löytävät kokemuksistaan paljon samaa.

Tiernaveljet Seppo Jurvelius (Knihti), Bror Gussander (Mänkki), Seppo Visuri (Herodes) ja Timo Visuri (Murjaanien kuningas) SOK:n pikkujouluisa vuonna 1945.

olivat suuria, joten jokainen kolikko oli tervehdyttävä. Yleisö oli avokätistä, ja varsinkin pikkujoulesityksistä saimme hyvät tienestit. Joukossa oli ruotsalaisia kuulijoita, jotka antoivat kruunuja. Niillä kävimme ostamassa karkkia Haaparannalta, Visuri muistelee tiernalla kulkemisen motiiveja.

Sota oli heittänyt varjon tiernaveljien lapsuuteen, ja yhteinen harrastus loi turvallisuutta. Myös Juuso Kovalaiselle kaverisuhteet ovat tiernaharrastuksessa tärkeitä.

– Tykkään erityisesti matkustelemisesta kuorokavereiden kanssa. Viime vuonna kävimme laulamassa Belgiassa ja Espanjassa asti.

Perinteiden vaaliminen on molemmille tiernaveljille tärkeää. Visuri pitää erityisesti näytelmän kauniista joululauluista ”Piltin synnytti Betlehem” ja ”On lapsi syntynyt meille”. Harras kirkkomusiikki on melkoisessa ristiriidassa näytelmän sotaisten elementtien kanssa, ja joskus Visuria on hirvittänyt, miten nuorempi yleisö suhtautuu miekkojen kalisteluun. Kovalainen muistelee, että päiväko-tikeikoilla jotkut lapset ovat säikähtäneet

me alkuillasta, jolloin meno on rauhallista. Tosin kerran Amarillossa keikkaillessamme yleisö oli humalassa eikä pahemmin kuunnellut meitä. Mutta rahaa saimme reilusti!

Vastuu varusteista nyt vanhemmilla

Näyttävät varusteet ja kasvomeikit ovat tärkeä osa tiernänäytelmää. Ynnin tiernapojien vaatteista vastaavat nykyisin heidän vanhempansa. Suurimpia ylpeyden aiheita ovat kotitekoiset silkkihiitat ja rautaiset miekat, jotka kulkevat kuorossa perintönä.

Visurin aikana pojat tekivät ja hankkivat kaiken itse. Kruunut ja päähineet askarrettiin pahvista ja koristeltiin silkki-, kulta- ja hopeapaperilla. Knihdillä oli aito sotilaskypärä. Valkoinen paita varustuksen alla oli alkujaan isän yöpaita.

– Työläintä oli tähden rakentaminen. Kokoimme rimoista viisisakaraisen tähden, päällystimme sen silkkipaperilla ja koristelimme kulta- ja hopeatähdin. Jokaisen sakan kärkeen kiinnitimme komeat tupsut. Miekoiksi saimme aidot poliisimiekat, sillä mänkkimme Bror Gussanderin isä oli oululaisen poliisimestari Kallion tuttu.

Vaatteiden värit on säilynyt samana: Herodeksella on kultaa ja punaista, Murjaanien kuninkaalla hopeaa ja mustaa, Knihdillä hopeaa ja sinistä. Mänkkillä keltaista. Visurin aikana kaikki käyttivät yhtä vyötä, nyt Herodeksella ja Murjaanien kuninkaalla on ristivyo.

Hauskat kommellukset kuuluvat asiaan

Oululaisen tiernahistoriaan mahtuu draamaa. Eri kaupunginosien tiernasakit ovat puolustaneet reviierejään tiukasti ja joutuneet toisinaan turvautumaan nyrkkeihin. Ynnin tiernapojat ovat vältäneet yhteisöt hyvän maineensa ansiosta, mutta viime vuosina tiernapojien kilpailut ovat kuumentaneet välillä myös heidän tunteitaan.

–Viime vuonna Myllytullin tiernasakki voitti meidät vilpillä Oulun tiernapojakissassa! Tuomaristo antoi heille säälipisteitä, koska heillä oli niin pieni mänkki ja me olimme voittaneet edellisenä vuonna, kuuluu Juuso Kovalaisen painokas tuomio.

Kun neljä vilkasta poikaa kiertää laulamassa, kommelluksilta ei voi välttyä. Visurin tiernasakin esitys meni kahdesti pipariksi. Ensimmäisellä kerralla pojat vierailivat firman pikkujouluissa, joissa johtajan koira innostui roikkumaan tähden tupsuissa. Toisella kerralla esitys Oulun Lyseon joulujuhlissa loppui alkuunsa, kun Herodes ja Murjaanien kuningas kumarsivat toistensa suuntaan ja kolauttivat päänsä yhteen. Kruunut lensivät näyttävästi ja yleisöllä oli hauskaa.

Kovalaisen tiernauran toistaiseksi suurin takaisku tapahtui, kun Murjaanien kuningas nojasi eräällä esiintymispaikassa patteria vasten ja hänen silkkiviittansa alkoi sulaa. Mieleen on painunut myös eräs isänmaallinen Knihti, joka alkoi tiernaveljiensä ällistykseksi laulaa Maamme-laulua.

PÄIVI PARHI-RIIKOLA

äkseeraamista.

– Mutta yleensä ihmiset kuuntelevat meitä mielellään. Ravintoloista kysymme aina etukäteen lupaa tulla laulamaan ja keikkailem-

Tiernalla tähtipoikien synnyinmaassa

Tiernapojista on kehkeytyessä Oululle samanlaisia keulakuvia kuin joulupukista Rovaniemelle. Ynnin Pojat tekivät puheenjohtajansa Eeva-Liisa Kovalaisen luotsaamina oululaista perinnettä tunnetuksi esiintymällä Stuttgartin joulumessuilla neljänä päivänä marraskuun lopulla.

Tiernaveljet eivät olisi voineet valita paremmin ensimmäisen ulkomaankiertueensa kohdetta, sillä perinne on lähtöisin Saksasta. Saksalaiset tähtipojat esiintyvät edelleen joulun ja loppiaisen välisenä aikana.

Stuttgartin yltäkylläiseen joulumaailmaan odotetaan 3,5 miljoonaa kävijää, ja messut jatkuvat jouluaatonaattoon saakka. Tierna-

pojat kuuluivat messujen Suomi-kylän ohjelmatarjontaan. Kylässä myydään muun muassa inarilaista hopeaa, loimulohta ja muurikkalettuja.

– Esityksemme otettiin hyvin vastaan. Italialais- ja japanilaisturistit käyttivät ahkerasti kamerakännyköitään! Puheosuudet spikaattiin saksaksi ja ihmiset kyselivät laulujen sisällöstä. Meistä kirjoitettiin paikallislehteen, ja eräs suomalaisen koulun opettaja kutsui meidät esiintymään ensi vuonna oppilaitokselle. Kiertueesta näyttää muodostuvan jokavuotinen perinne, Kovalainen kertoo.

Toivorikasta uutta vuotta, toivotti kotiväki vangille 201/41

Kun eräänä talvisena iltana vuoden 1990 alussa pistäydyn Malmilla vanhojen postikorttien kaupassa, tarjosi kauppias minulle korttinippua. Hän sanoi, että nämä saatavat sinua kiinnostaa.

Huomioni kiinnittyi Hämeenlinnan keskus- ja läänivankilan tarkastusleimoihin. Ihmettelin, miten kortit olivat joutuneet myytäväiksi. Ne olisivat kuuluneet paremminkin johonkin yhteiskunnallisen arkiston kokoelmiin.

Jokaisella kortilla on oma tarinansa. Niin nämäkin kortit pitivät sisällään värikkään ja synkähkön kertomuksen Suomen itsenäisyyden alkuvuosikymmenistä ja Sörnäisten punatukkaisesta ”Muksusta”.

Kortit odottivat vuosia pöytälaatikossa päästäkseen kertomaan mitä oli tapahtunut niille ihmisille, jotka olivat niitä lähelleet ja mitä kaikkea oli tapahtunut korttien saajalle.

Korttien saaja oli Lydia Alina Arppe (1903–1986), punatukkainen Sörnäisten tyttö, joka tunnettiin Muksuna ja joka kärsi hyvin monia jouluja Hämeenlinnan keskus- ja läänivankilassa.

Kirjansitojaoppilas oppii tiedon polut

Lydia Arppe oli sisällissodan jälkeen töissä kirjansitojaoppilana Toursin kirjasitomossa Aleksanterinkadun ja Katariinankadun kulman piharakennuksessa. Sitomassa tehtiin paljon töitä valtioneuvoston kirjapainolle ja postilaitokselle.

Arppe on kertonut myöhemmin eräästä tapahtumasta seuraavasti:

Syksyllä 1919 meillä oli postihallituksen kirje falssattavana. Se oli postisensuuria koskeva kiertokirje maan postilaitokselle. Luin kiertokirjeen työtä tehdessäni ja pistin yhden kirjeistä salaa taskuuni kotiin vietäväksi. Työn valmistuttua tuli mestari ja otti kaikki huonomatkin makulatuurikappaleet haltuunsa ja kysyi samalla, oliko kaikki kappaleet luovutettu. Taskussani poltti yksi kappale, mutta en hiiskunut siitä sanaakaan.

Vein kirjeen kotiin ja näytin sitä ja siellä. Asiaa pohdittuamme tulimme siihen tulokseen, että kirje on lähetettävä ainoalle silloin ilmestyvälle työväenlehdelle Sosiaalidemokraatille. Vein kirjeen Sosiaalidemokraatin toimitukseen ja muutaman päivän kuluttua lehti julkaisi kiertokirjeen ja hälytti kirjesuurista.

Kiertokirje kiersi Ruotsin lehtien kautta, josta Sosiaalidemokraatti sen sitten lainasi. Se oli ensimmäinen oppitunti siitä, miten asioita voidaan saada julkisuuteen silloinkin kun ei ole muuta tietä. Kiertokirje oli postin salainen tiedonanto postin käsittelijöille ja sen takia jokainen makulatuurinkappalekin vietiin pois työhuoneistamme.

SKP:n kuriirina

Lydia toimi SKP:n maanalaisen postin kuljettajana. Siihen hänet houkuttelivat veli, Konrad Arppe, ja Suomessa maalaista puolueverkostoa rakentamassa ollut Hirvelä vuonna 1919. Lydia liikkui helsinkiläisnuorison keskuudessa räiskyvän säteilevänä punatukkaisena nuorena naisena. Hänellä oli nauru herkässä. Häneen eivät ohranan urkijoiden epäillyt herkästi osuneet. Maitokannuihin tai mattokääröihin kätkeytyvät paketit sisälsivät nuoresta Neuvostoliitosta lähetettyjä lehtiä ja jvällankumouksellisia runoja sekä solidaarisuuspostikortteja.

Konrad Arppe kertoi siskolleen,

että julkisen työväenliikkeen rinnalle pitää kehittää salainen toimintamuoto, joka pyrkii kumoamaan Suomen poliittisen järjestelmän. Tämä toimintatapa siksi että, julkinen toiminta saatetaan lopettaa koska tahansa.

Valtiopetoksen valmistelijä

Lydia Arppe oli 22-vuotias, kun hänet tuomittiin vuoden ja kolmen kuukauden rangaistukseen Sosialistisen nuorisoliiton liittotoimikunnan jäsenenä valtiopetoksen valmistelusta. ”Muksu” oli ollut töissä kutojana SOK:n trikootehtaalla Aleksis Kiven kadun ja Fleminginkadun. Oikeudenkäyntä puitiin lehdistössä suurin otsikoin. Silti työnantaja ei antanut lopputiliä hyvälle kutojalleen.

Juttu käsiteltiin Turun Kakolassa.

tuurikysymyksiä. Vankilassa sai 1920-luvun alussa tehdä omia käsitöitä. Muksu teki omaistensa lähettämistä pellavalakanoista mm. suomalaisella koruompeleella reikäommelta, siis pöytäliinoja ja tyynyliinoja.

Opiskelua ja maanalaisia töitä

Vankilareissu ei lannistanut Muksua. Hän pääsi töihin Työväenjärjestöjen Tiedonantajan postitukseen. Vapaa-ajallaan hän hakeutui nuorten opintoyhdistyksen jäseneksi. Opiskelu ei ollut mitenkään johdonmukaista, kun oli aina pelko siitä, että millä hetkellä tahansa saattoivat etsivän keskuspoliisin miehet tunkeutua huoneeseen.

Lehtityössä riitti leivän syrjää. Elämä ei polkenut muutenkaan paikallaan. Työpaikalla siitä pitivät

kovistelemaan Lampista: ”Oletteko nähneet täällä sellaista julkaisua kuin Opportunismien tie?”

Lempinen oli katsellut silmät selälään vieraita utelijoita ja tokaissut heille, että jos sellainen tie rakennetaan Hankoon, niin kyllä minä voin siitä sitten teille ilmoittaa.

Uusi tuomio

Useita Sörnäisten sosialistisen nuorisosaaston jäseniä vangittiin vuoden 1925 aikana kuulumisesta nuorisosaastoon. Lydia Alina Arppe oli vuonna 1925 sen johtokunnan jäsenenä ja syksystä liittotoimikunnan jäsen.

Oikeus tuomitsi Arppen yhdeksi vuodeksi ja kolmeksi kuukaudeksi kuristushuoneeseen valtiopetoksen valmistelusta sekä lisäksi olemaan vailla kansalaisluottamusta viiden vuoden ajan rangaistuksen päätty-

tuomittiin viranomaisten erehdyttämisestä neljäksi kuukaudeksi vankeuteen.

Vaasan hovioikeus tuomitsi Arppen valtiopetoksen valmistelusta viideksi vuodeksi kuristushuoneeseen ja sen jälkeen olemaan kahdeksan vuotta kansalaisluottamusta vailla.

Arppe oli vuonna 1934 Neuvostoliitosta tultuaan saanut tehtäväksi Suomen kommunistisen puolueen Oulun piiriorganisaation hoitamisen. Arppe ei valittanut tuomiossaan korkeimpaan oikeuteen, vaan tyytyi saamaansa tuomioon. Hänet lähetettiin kärsimään kuristus-huonerangaistustaan Hämeenlinnan keskus- ja läänivankilaan syyskuussa 1934.

Hämeenlinnassa Arppe pyrki saamaan valtiolliselle vangille kuuluvat oikeudet. Oikeusministeriön 7.3.1935 päivätyn kirjeen nro 2030 mukaan ”ei Arpelle ole myönnettävä valtiolliselle vangeille kuuluvia oikeuksia.”

Kirjeet pannaan, kynät pois

Vankilassa Lydialle tuomittiin kurinpidollisia rangaistuksia: esimerkiksi työurakan alittamisesta vedelle ja leivälle ja menettämään kirjeiden vastaanottamisen ja tapaamisoikeudet yhdeksi kuukaudeksi. Vuosina 1935–1937 Arppea rangaistiin samoista syistä kuusi kertaa. Rangaistukset olivat kovalla vuoteella makaamista, vedellä ja leivällä elämistä, kirjeiden vastaanottamisen ja tapaamisoikeuksien poistamista sekä alennuksia pakkoluokkaan ja säästö- ja työosuusrahan menettämisestä.

Vuonna 1938 Lydia määrättiin yksinäisselviin vedelle ja leivälle ja lisäksi hän menetti kirjoitusvälineensä 12 kuukauden ajaksi.

Arppelle koitti hetkellinen vapaus 10.5.1939, jolloin hän pääsi Hämeenlinnan vankilasta vapaalle jalalle, suoraan työttömyyskortistoon ja kortistosta työttömyystöihin.

Talvisodan aikana Lydia Arppe vangittiin ja suljettiin turvasäilöön 22.12.1939 yhdessä 44 muun kommunistin kanssa. Uudestaan hänet vangittiin 25.6.1941.

Vuoden 1943 viimeisenä päivänä hän sai uudenvuoden paketin sisällä kordin kotiväeltä. Kortiin on painettu toivotukseksi Onnellisua Uutta vuotta, mutta kordin kirjoittanut Herttaisisko on lisännyt kotiväen nimissä ”ja Toivorikasta uutta vuotta”.

Toivotus toteutui. Lydia Arppe vapautettiin Hämeenlinnan keskus- ja läänivankilasta lopullisesti 23.9.1944. Kun SKP nousi syksyllä 1944 maan alta, hänet valittiin puolueen ensimmäiseksi puoluesihteeriksi. Vankilassa kärsityistä vuosista sai Lydia Arppe pienen korvauksen, jonka hän lahjoitti kokonaisuudessaan kansan sivistystyöhön.

Eläkepäivänsä Muksu vietti melkein unohtettuna pienessä parakkimaisessa vuokra-asunnossa Helsingin Toukolassa. Muistojen joukossa oli postikortteja, joita hän oli saanut läheisiltään ja kohtalotoveriltaan vuosien varrella.

Arvoituksellinen kohtalo päätti, että hänen korttinsa levisivät postikorttidivarin moniin laatikoihin odottamaan löytäjä.

ORVO BOGDANOFF

Lähteenä myös:

Arppen muistelmat. Haastattelijana 1976 Anna-Liisa Lehtoranta.

Lyydia Arppe 201/41

29/12.43

Terveisiä Inkalta. Saimme häneltä joululahjapakettin. Samalla Inka tarjosi minulle sovinnon kättä. Lähetimme vuorostaan hänelle vasta lahjat. Isä sai myös Samilta paketin tupakkaa (Isä kun on hyvä tupakkamies, vaikka se kasvoi pellossa.) Niinhän se Joulu sitten mennyt on. Uuden vuoden otamme taas vastaan vanhan tavan mukaan, valamalla vesiämpäriin. Vai täytyykö lähteä hakemaan lunta, kuten tämän päivän (epäselvä sana). Täällä sää pysyy edelleen syyspäivät. Ei usko että talvikuukausia olisikaan. Kaija lähettää paljon terveisiä, kävin eilen hakemassa siltä kirjoja lainaksi (epäselvä), ”Tammikuja”, ”Vihreä laaksoni” oli lainassa. Katsoppa miten minusta on tullut lukutoukka. Oppisimpa minä kirjoittamaan niin paljon kuin olen innostunut lukemaan, niin saisitte vanhoilla päivillänne lukea lillasysterin kirjoja.

Kortit johdattivat punatukkaisen Muksun jäljille

Tuomiota ei pantu heti täytäntöön, vaan vasta seuraavana vuonna, kun juttu oli ensin ollut korkeimmassa oikeudessa. Lydia vietiin ensin Katajannokalle ja sieltä sitten pasitettiin kolisevassa ja kylmässä vankivaunussa Hämeenlinnaan kärsimään rangaistustaan.

Kun Lydia ensimmäistä kertaa oli sovittamassa tuomiotaan, eivät vankilaolosuhteet olleet niin kireät kuin ne olivat myöhemmin, varsinkin turvasäilöaikana. Vankilassa sai lukea niitä kirjoja mitä vangeille annettiin luettavaksi.

Erityisesti Lyydialle jäi mieleen Valvoja, joka käsiteli sen ajan kult-

huolen monen monet suuntariidat. Vasemmisto oli jo tuolloin jakautunut periksi antajiin ja taisteluhenkisiin.

Illegaalisten lehtien ja julistusten jako jatkui muun muassa viulun-koteloita käyttäen. Muksun maakuntiin suuntautuneilla levitysmatkoilla seurasivat ohranan miehet perässä. Hangossa Muksu toi erälle Lampiselle Opportunistin tie-

nimistä lentolehtistä paketin jaettavaksi paikkakuntalaisten keskuuteen. Kun Muksu oli poistunut Lampisen luota, niin paikalle ryntäsivät ohranan miehet, jotka ryhtyivät

misen jälkeen.

Arppe vangittiin helmikuussa 1927 ja lähetettiin käsi- ja jalkaraidoissa vankivaunussa Hämeenlinnaan kärsimään rangaistustaan. Ikää hyväntahtoisella S. O. K:n Trikootehtaan kutojalla oli tuolloin 24 vuotta.

Ystävät lähettivät toisen vankilareissun aikana Lyydialle joulu- ja uudenvuodenkortteja Hämeenlinnan keskusvankilaan.

Uudelleen Lydia Arppe tavataan oikeusviranomaisten asiakirjoista vuonna 1934. Heinäkuun 31. päivänä hänet vangittiin Oulun kaupungissa Oulun kaupungissa ja